

**UCHWAŁA NR LX/931/23
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO**

z dnia 18 grudnia 2023 r.

w sprawie rozpatrzenia petycji dotyczącej podjęcia działań zmierzających do utworzenia Parku Krajobrazowego Doliny Środkowej Odry oraz podjęcia inicjatywy w formie apelu, w sprawie utworzenia Odrzańskiego Parku Krajobrazowego, do Sejmików Województw Zachodniopomorskiego, Dolnośląskiego, Opolskiego i Śląskiego

Na podstawie art. 18 pkt 20 i art. 30a ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 2094 z późn. zm.) oraz art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870) uchwała się, co następuje:

§ 1. Petycję wniesioną przez Stowarzyszenie Leubuzzi, Ruch Miejski Zielona Góra i Ruch Miejski Serce Zielonej w zakresie podjęcia, w drodze uchwały Sejmiku Województwa, działań zmierzających do utworzenia Parku Krajobrazowego Doliny Środkowej Odry oraz podjęcia inicjatywy, w formie apelu do Sejmików Województw Zachodniopomorskiego, Dolnośląskiego, Opolskiego i Śląskiego, w sprawie utworzenia Odrzańskiego Parku Krajobrazowego uznaje się za bezzasadną.

§ 2. Uzasadnienie rozpatrzenia petycji zawiera załącznik do uchwały, stanowiący jej integralną część.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Przewodniczącemu Sejmiku Województwa Lubuskiego.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

WICEPRZEWODNICZĄCY SEJMIKU


Mirosław Marcinkiewicz

W dniu 10 lipca 2023 r., po uzupełnieniu braków formalnych, do Sejmiku Województwa Lubuskiego wpłynęła petycja Stowarzyszenia Leubuzzi, Ruchu Miejskiego Zielona Góra i Ruchu Miejskiego Serce Zielonej dotycząca podjęcia, w drodze uchwały Sejmiku Województwa, działań zmierzających do utworzenia Parku Krajobrazowego Doliny Środkowej Odry, obejmującego obszar starorzecza oraz obszary dopływów Bobru, Nysy Łużyckiej i Warty oraz podjęcia inicjatywy w formie apelu w sprawie utworzenia Odrzańskiego Parku Krajobrazowego, obejmującego dorzecze Odry wraz z obszarami lewobrzeżnych dopływów Nysy Kłodzkiej, Oławy, Ślęzy, Bystrzycy, Bobru, Kaczawy, Nysy Łużyckiej oraz prawobrzeżnych dopływów Warty, Małego Panewa, Barycza i Iny, do Sejmików Województw Zachodniopomorskiego, Dolnośląskiego, Opolskiego i Śląskiego.

Zgodnie z art. 30a ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 2094 z późn. zm.) sejmik województwa rozpatruje petycje składane przez obywateli, przy czym ustawodawca wskazał, iż w tym celu sejmik powołuje komisję skarg, wniosków i petycji, a zasady i tryb jej działania ma określić statut województwa. § 65a Statutu Województwa Lubuskiego stanowi, iż Komisja Skarg, Wniosków i Petycji prowadzi postępowanie w sprawie petycji składanych przez obywateli, dla których organem właściwym do rozpatrzenia jest Sejmik.

Przewodniczący Sejmiku Województwa Lubuskiego, w dniu 4 lipca 2023 r., skierował petycję do Komisji Skarg, Wniosków i Petycji, która podjęła czynności w celu jej rozpatrzenia.

W wyniku przeprowadzonego postępowania, na podstawie zgromadzonych w sprawie dokumentów, opinii prawnych, wyjaśnień Dyrektora Departamentu Rolnictwa, Zasobów Naturalnych, Rybactwa i Rozwoju Wsi, Dyrektora Departamentu Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego w Zielonej Górze, Zastępcy Dyrektora Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego oraz wnoszących petycję przedstawionych podczas posiedzeń Komisji Skarg, Wniosków i Petycji w dniach 6 września 2023 r., 21 listopada 2023 r. i 27 listopada 2023 r. ustalono, jak poniżej.

Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870) wskazuje, iż przedmiotem petycji może być żądanie, w szczególności, zmiany przepisów prawa, podjęcia rozstrzygnięcia lub innego działania w sprawie dotyczącej podmiotu wnoszącego petycję, życia zbiorowego lub wartości wymagających szczególnej ochrony w imię dobra wspólnego, mieszczących się w zakresie zadań i kompetencji adresata petycji.

Wniesiona przez Stowarzyszenie Leubuzzi, Ruch Miejski Zielona Góra i Ruch Miejski Serce Zielonej petycja zawiera postulat w zakresie podjęcia, w drodze uchwały Sejmiku Województwa, działań zmierzających do utworzenia Parku Krajobrazowego Doliny Środkowej Odry. Drugi postulat petycji dotyczy podjęcia inicjatywy w formie apelu do Sejmików Województw Zachodniopomorskiego, Dolnośląskiego, Opolskiego i Śląskiego w sprawie utworzenia Odrzańskiego Parku Krajobrazowego.

W zakresie podjęcia, w drodze uchwały Sejmiku Województwa, działań zmierzających do utworzenia Parku Krajobrazowego Doliny Środkowej Odry, wnoszący petycję podkreślają, że wody powierzchniowe Odry nie spełniają wymagań dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz wskazują na jej zły stan ekologiczny. W petycji wskazano, że skażenie rzeki Odry, które miało miejsce w lipcu 2022 r., zostało określone przez hydrologów jako bezpośrednie zagrożenie zarówno ekosystemu, jak i życia i zdrowia ludzi. Jako sposób na renaturyzację Odry oraz celem ochrony walorów przyrodniczych, historycznych, kulturowych oraz krajobrazowych Doliny Środkowej Odry, wnoszący petycję proponują nadanie rzece Odrze osobowości prawnej oraz podjęcie działań zmierzających do utworzenia Parku Krajobrazowego Doliny Środkowej Odry, obejmującego obszar starorzecza oraz obszary dopływów Bobru, Nisy Łużyckiej i Warty.

Powoływanie nowych form ochrony przyrody powinno być poprzedzone szczegółową analizą oraz diagnozą istniejących już form, a wraz z nią funkcjonujących zakazów oraz celów ochrony.

Obszar doliny Odry, w granicach województwa lubuskiego, jest objęty ochroną obszarową w postaci:

- Parku Narodowego Ujście Warty;
- Parków krajobrazowych tj.: Park Krajobrazowy Ujście Warty, Krzesiński Park Krajobrazowy;

- obszarów chronionego krajobrazu tj.: Słubicka Dolina Odry, Krośnieńska Dolina Odry, Nowosolska Dolina Odry, Dolina Baryczy i inne;
- obszaru Natura 2000 m.in.: obszary specjalnej ochrony ptaków – Łęgi Odrzańskie, Dolina Środkowej Odry, Ujście Warty; specjalne obszary ochrony siedlisk – Ujście Warty, Łęgi Słubickie, Dolina Pliszki, Ujście Ilanki, Krośnieńska Dolina Odry, Kargowskie Zakola Odry, Nowosolska Dolina Odry, Łęgi Odrzańskie.

Te wielkoobszarowe formy ochrony przyrody pokrywają prawie 98% długości dwóch rzek: Odry i Warty oraz ponad 81% długości mniejszych rzek Nysy Łużyckiej i Bobru.

Dodatkowo w dolinie Odry utworzonych jest wiele mniejszych form ochrony przyrody, w tym m.in. rezerваты przyrody: Bukowa Góra, Łęgi koło Słubic oraz użytki ekologiczne: Łęgi, Kosaciec, Mokradła, Rozlewisko, Torfy, Łuk Wodny, Przy Wale, Bagna Przy Odrze, Wertepy, Międzywale I, II, III i IV, Pętla Odry I, II i III.

Zgodnie z art. 38 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977 z późn. zm.) oraz wytycznymi określonymi w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 394 z późn. zm.) w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubuskiego w Zielonej Górze przygotowywany jest projekt Audytu krajobrazowego województwa lubuskiego. Jednym z elementów prac planistycznych jest dokonanie weryfikacji granic m.in. parków krajobrazowych zlokalizowanych na terenie województwa lubuskiego pod kątem powiększenia, zmniejszenia, likwidacji i utworzenia nowych obiektów, jak również wykonanie analizy konieczności wprowadzenia zmian w obowiązujących zakazach. Dokument ma zostać przedstawiony na posiedzeniu Zarządu Województwa Lubuskiego w grudniu 2023 r. Zarząd Województwa, przed przedłożeniem projektu audytu krajobrazowego do uchwalenia przez Sejmik Województwa Lubuskiego, zasięga opinii o projekcie od:

- regionalnego dyrektora ochrony środowiska,
- dyrektorów parków narodowych i krajobrazowych położonych w granicach województwa,
- wojewódzkiego konserwatora zabytków
- rad gmin położonych na terenie województwa

z zastrzeżeniem, że brak zajęcia stanowiska w terminie 30 dni od dnia otrzymania projektu audytu krajobrazowego uznaje się za wyrażenie pozytywnej opinii o projekcie w przedłożonym brzmieniu. Projekt audytu poddawany jest również konsultacjom społecznym.

Zgodnie z art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r. poz. 1336 z późn. zm.) utworzenie parku krajobrazowego następuje w drodze uchwały sejmiku województwa, która określa jego nazwę, obszar, przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona, szczególne cele ochrony oraz zakazy właściwe dla danego parku krajobrazowego lub jego części, wybrane spośród zakazów, o których mowa w art. 17 ust. 1 ww. ustawy, wynikające z potrzeb jego ochrony. Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju (art. 16 ust. 1 ww. ustawy). Projekt uchwały Sejmiku w sprawie utworzenia lub zmiany granic parku krajobrazowego wymaga uzgodnienia z właściwą miejscowo radą gminy oraz właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska. Uzgodnień tych dokonuje się w trybie art. 106 ustawy z dnia 16 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego. Rada gminy może odmówić uzgodnienia projektu uchwały wyłącznie w przypadku, gdy przyjęcie tej uchwały prowadziłoby do ograniczenia możliwości rozwojowych gminy wynikających z ustaleń planu ogólnego gminy w stopniu nieproporcjonalnym do wartości jakie park krajobrazowy ma chronić (art. 16 ust. 4b ustawy o ochronie przyrody). Natomiast – co bardzo istotne – zgodnie z art. 16 ust. 4c ustawy o ochronie przyrody, rada gminy nie może odmówić uzgodnienia projektu uchwały przypadku, gdy podjęcie tej uchwały jest konsekwencją rekomendacji dotyczącej utworzenia lub powiększenia obszary parku krajobrazowego zawartej w audycie krajobrazowym, o którym mowa w art. 38 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Komisja Skarg, Wniosków i Petycji nie przesądza o zasadności, bądź braku zasadności złożonej petycji i postulatów w niej zawartych. Należy docenić fakt inicjatywy mającej na celu troskę o środowisko, w tym przywrócenie czystości wody rzeki Odry, odbudowanie ekosystemu i ochrony przyrody wzdłuż rzeki Odry – jednak w pierwszej kolejności Sejmik Województwa Lubuskiego powinien przyjąć Audyt krajobrazowy województwa lubuskiego, poprzedzony zasięgnięciem opinii o projekcie od regionalnego dyrektora ochrony środowiska, dyrektorów parków

narodowych i krajobrazowych położonych w granicach województwa, wojewódzkiego konserwatora zabytków, rad gmin położonych na terenie województwa oraz konsultacjami społecznymi.

Także Międzyregionalny Zespół Eksperski, powołany w ramach podpisanego 22 sierpnia 2022 r. Porozumienia między marszałkami województw opolskiego, dolnośląskiego, zachodniopomorskiego oraz lubuskiego, ma opracować raport, który będzie zawierał wnioski, na podstawie których zarekomendowane zostaną działania mające charakter naprawczy i zapobiegawczy tj. odtworzenia i zachowania czystości wody w rzece Odrze, a Uniwersytet Zielonogórski ma opracować raport o stanie rzeki Odry z zaleceniami działań ochronnych i rewitalizacyjnych na podstawie monitoringowych badań całorocznych w ramach podpisanego 5 kwietnia 2023 r. Memorandum o Porozumieniu pomiędzy województwami dolnośląskim, lubuskim, opolskim, śląskim, zachodniopomorskim oraz uczelniami prowadzącymi badania naukowe dotyczącymi aktualnego stanu środowiska wodnego na rzece Odrze.

Ponadto, w dniu 16 listopada 2023 r., został powołany Parlamentarny Zespół ds. Renaturyzacji Odry, którego zadaniem jest:

- 1) wypracowanie i promocja ze stroną społeczną i ekspercką projektów renaturyzacji Odry,
- 2) wypracowanie i promocja ze stroną ekspercką projektów odsalania Odry,
- 3) promowanie dobrych praktyk w zakresie przeciwdziałania suszy hydrologicznej i zamierania rzek w kontekście zmian klimatycznych i wynikłych z działalności gospodarczej,
- 4) inicjowanie konsultacji w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom powodzią i podtopieniami,
- 5) wspieranie inicjatyw współpracy przygranicznej,
- 6) promowanie turystycznego potencjału Odry i ochrona jej potencjału.

Wobec powyższego należy stwierdzić, że podjęcie działań zmierzających do utworzenia Parku Krajobrazowego Doliny Środkowej Odry, w kształcie proponowanym przez wnoszących petycję, jest przedwczesne. W tym miejscu należy podkreślić, że niniejszą petycję Sejmik najpóźniej powinien rozpatrzyć do dnia 10 stycznia 2024 r.

Utworzenie nowego parku krajobrazowego, w granicach określonych przez wnoszących petycję, wiązałoby się również z koniecznością poniesienia kosztów przez województwo lubuskie, co w czasie procedowania projektu Audytu

krajobrazowego jest bezzasadne. Szacunkowy koszt powołania Parku Krajobrazowego Doliny Środkowej Odry może wynieść 1 mln 650 tys. zł (koszt m.in. przeprowadzenia inwentaryzacji zasobów przyrodniczych, kulturowych i historycznych, zakup sprzętu komputerowego i wyposażenia biura, zakup sprzętów niezbędnych do przeprowadzenia prac w terenie, samochodu terenowego, tablic do oznaczenia granic parku oraz miejsc związanych z bezpieczeństwem na obszarach wodnych, a także sporządzenie planu ochrony), a jego utrzymanie to koszt ok. 400 tys. zł rocznie (koszty zatrudnienia pracowników, w tym pensja i umundurowanie, wynajem pomieszczenia biurowego, zakup paliwa, obsługa samochodu służbowego).

Budżet Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego zasilany jest przez Wojewodę Lubuskiego kwotą 650 tys. zł, pozostałe koszty bieżącej działalności Parków pokrywane są ze środków Marszałka Województwa Lubuskiego.

Ochrona wód powierzchniowych uregulowana jest głównie w ustawie o ochronie przyrody, ustawie Prawo wodne, ustawie ochrony środowiska oraz szczegółowych przepisach wykonawczych, a do ich wdrożenia i nadzoru nad ich przestrzeganiem zostały powołane odpowiednie instytucje rządowe, m. in. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska, nad którymi nadzór sprawują właściwi wojewodowie.

Utworzenie parku krajobrazowego Doliny Środkowej Odry i wprowadzenie zakazów, o których mowa w art. 17 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, nie będzie skutecznym narzędziem do zapewnienia czystości rzeki Odry oraz odbudowy jej ekosystemu. Działalność parków krajobrazowych ma charakter ściśle lokalny i zmierza do zbudowania harmonijnej współpracy z mieszkańcami przy ochronie miejscowych walorów.

Zdaniem Komisji Skarg, Wniosków i Petycji przede wszystkim rozwiązania globalne i systemowe, obejmujące wody w całym kraju, umożliwiłyby uregulowanie podnoszonych przez wnoszących petycję kwestii, a także egzekwowanie wprowadzonych na terenie parków krajobrazowych zakazów, uregulowanie kwestii wydawania pozwoleń wodnoprawnych na zrzut ścieków do rzeki oraz kontrolowanie tych zrzutów.

W zakresie zgłoszonego przez wnoszących petycję postulatu dotyczącego podjęcia inicjatywy w formie apelu do Sejmików Województw Zachodniopomorskiego,

Dolnośląskiego, Opolskiego i Śląskiego w sprawie utworzenia Odrzańskiego Parku Krajobrazowego obejmującego dorzecze Odry wraz z obszarami lewobrzeżnych dopływów Nysy Kłodzkiej, Oławy, Ślęzy, Bystrzycy, Bobru, Kaczawy, Nysy Łużyckiej oraz prawobrzeżnych dopływów Warty, Małego Panewa, Barycza i Iny, należy podkreślić, iż zgodnie z art. 16 ust. 3a ustawy o ochronie przyrody, utworzenie parku krajobrazowego położonego na terenie więcej niż jednego województwa następuje w drodze podjęcia jednobrzmiącej uchwały właściwych sejmików województw. Natomiast art. 16 ust. 5a stanowi, że statut parku krajobrazowego położonego na terenie więcej niż jednego województwa nadaje w drodze uchwały sejmik województwa, na którego obszarze działania znajduje się większa część parku, w porozumieniu z pozostałymi sejmikami województw.

Odnosząc się do ww. postulatu Komisja Skarg, Wniosków i Petycji stoi na stanowisku, że – podobnie jak w przypadku podjęcia działań zmierzających do utworzenia Parku Krajobrazowego Doliny Środkowej Odry – podejmowanie inicjatywy przed uzyskaniem wyników Audytu krajobrazowego województwa lubuskiego, raportu przygotowywanego przez Międzyregionalny Zespół Ekspertki oraz raportu przygotowywanego przez Uniwersytet Zielonogórski jest przedwczesne.

W związku z powyższym petycję w zakresie podjęcia działań zmierzających do utworzenia Parku Krajobrazowego Doliny Środkowej Odry oraz podjęcia inicjatywy w formie apelu do Sejmików Województw Zachodniopomorskiego, Dolnośląskiego, Opolskiego i Śląskiego w sprawie utworzenia Odrzańskiego Parku Krajobrazowego Sejmik Województwa Lubuskiego uznaje za bezzasadną.